

دیناریون: الامانه سالیه عابد پیمان سعدیدن

استاد محمد سعید Ketabton.com «سید محمد افغانی»

لیکنہ

۱۳۹۷

انجینر عبدالقادر «مسعود»

او انجینر سرور «صالح»

بسم الله الرحمن الرحيم
لند یادداشت او یادونه:

زما پلار خدایخبلی دکتور محمد سعید «سعید افغانی» د (1363) لمريزکال دحوت په اومه نیته يا پر «1985» زيرديزابدي دنيا ته رحلت وکړ او وفات شو.
انا لله وانا اليه راجعون. الله تعالى دی غريق رحمت او جنت فردوس ورته په نصيب کري. آمين.

دغه وړه رساله چې تاسي اوس په لاس کې لري د هغه د وفات د ۲۵ تلين په مناسبت په 2012 کال د معززو ورونو هريو محترم انجینر عبد القادر «مسعود» او محترم انجینر سرور «صالح» لخوا ليکله شوی، دادی ديو تعداد دوستانو د غوبنستي پر اساس هماغه رساله له سره چاپ او نشر ته سپارو. منه

امين الدين «سعيدى - سعيد افغانى»

جولای 2018

بسم الله الرحمن الرحيم

استاد محمد سعید «سعید افغانی»

د پیاوړي قلم خاوند!

انجنيز عبدالقادر مسعود:

الجاج استاد دوکتور محمد سعید «سعید افغانی» د پوهې، علم او ادب د پیاوړي قلم خاوند د روان کال 2012 د فبروری 25 نیټه د استاد «سعید افغانی» دوفات اوه ويشهمه کلیزه ده (د وفات نیټه (1363) لمريزکال دحوت په اومه نیټه يا پر 1985 زيرديز). زه د داسي یو نامتو عالم او تکره ليکوال په اړه څو کربنې ليکم، چې دهجه دروند نوم نه یوازي زموږ په هيواد کي، بلکي په نورو هيوادونو کي هم د یو محور استاد، علمي، روحاني او ملي شخصيت په توګه خپل ځانګري ځاي او مقام لري. زموږ په تولنه کي زياتره خلک د نومياليو، وتليو او ميرنيو څIRO کارنامي او ويابنې هغه وخت ستائي او نمانئي، چې هغوي په دي دنيا کي نه وي. دا هم ديره بنه خبره ده، چې مونږ د دوى ياد او کارنامي په خپلو زرونو او افکارو کي ژوندۍ وساتو، خو که په ژوند کي هم د هغو پر آثارو، علمي او څيرنيزو کره کتنو، سمینارونه، کنفرانسونه، غوندي جوري کړو او دوى ياد کړو، دا به د اوسنیو او راتلونکو څوانو نسلونو د ديني، علمي، ملي، ادبی او فرهنگي ودي او پرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز ولري.

اروابناد استاد دوکتور محمد سعید «سعید افغانی» خو اړ خیز شخصيت لري، ده نه یوازي زموږ دهيواد د ديني او مذهبی علومو ډيوی بلې ساتلي وي، بلکي ديو محقق، مولف، څيرونکي، تاريخ پوه، سياست پوه او تولنيز پوه په توګه دير مشهور شوي هم وو.

اروابناد استاد دوکتور محمد سعید «سعید افغانی» د ارابنادموالنا عبدالمجيد «ساپي» زوي وو، چې پر (1300) لمريز يا (1922) زيرديز کال کي دلغمان ولايت د عمرزيو د خيرآباد په کلي کي په یوه درنه او روحاني کورنې کي زيردلي دي.

د ده پلار ارابناد عبدالmajid «ساپي» په خپل وخت کي د نامتو علاموو، مشایخو او مدرسون له دلي څخه وو، چې دير و زياتو ديني عالمانو خپلې زده کړي د ده په لارښونې تر لاسه کړي دي.

استاد سعید افغانی صاحب د تفسیر، حدیث، د فقهی اصول، فلسفه، منطق، بدیع، بیان، معانی، تجوید، صرف او د شرح جامی علومو زده کړي، هم له خپل پلار او یو شمير نورو عالمانو په لارښونې سرته رسولی دي.

پروفيسور عبدالله بختاني «خدمتگار»، چې زموږ د هيواد یونامتو عالم او تکره ليکوال او شاعر دي، په خپله یوه ليکنه کي داستاد سعید افغانی صاحب په اړه داسي کښلي دي (... دې ماشوم د خپل وروکتوب په دوره کښي د خپل کلي له ماشومانو سره د خير آباد په

خاوره خاپوري کولي . پلار يي لوی مدرس او د تیگرو د بنار د جامع جومات خطيب او امام وو. دهجه وخت له رسم او رواج سره سم مدرسانو به ديني علومو طالبانو ته درسونه ويـل. درسونو نصاب معلوم و . د تفسير ، حديث ، فقهـي ، دـحـيـث اـصـول ، دـفـقـهـي اـصـول ، صـرـفـ، نـحوـ ، بـدـيعـ ، بـيـانـ ، معـانـيـ ، تـجـوـيدـ ، منـطـقـ او فـلـسـفـيـ بـانـدـيـ شـامـلـ .

خـيـنوـ متـبـحـرـوـ عـالـمـانـوـ بـهـ دـدـغـوـ تـولـوـ مـوـضـوـعـ کـانـوـ کـارـکـاوـهـ ، ئـيـنـيـ بـهـ پـهـ چـانـگـهـ کـبـنيـ مشـغـولـ وـوـ چـهـ دـ هـغـهـ وـختـ پـهـ اـصـطـالـحـ دـ هـمـاـغـهـ چـانـگـيـ عـالـمـ يـاـ مـالـ بـلـ کـيـدـهـ ، لـكـهـ دـ فـقـهـيـ مـالـ ، دـ حـدـيـثـ ، يـاـ تـفـسـيرـ يـاـ صـرـفـ ، يـاـ نـحوـ ، يـاـ مـنـطـقـ ... مـالـ اوـ دـاسـيـ نـورـ . دـ خـطـ ، حـسـابـ اوـ نـظـمـ »ـ اـدـبـيـاتـ «ـ لـپـارـهـ بـيـلـ درـسـونـهـ وـوـ ، اوـ اـسـتـادـانـ يـيـ »ـ نـاظـمـانـ «ـ بـلـ کـيـدـلـ . دـوـيـ سـرـهـ ، دـ دـيـنـيـ عـلـمـونـوـ طـالـبـانـوـ ، چـهـ دـ هـيـوـادـ لـهـ گـوـتـ گـوـتـ نـهـ رـاـتـلـ اوـ دـ هـغـهـ کـلـيـ اوـ شـاـ وـ خـوـاـ کـلـيـوـ دـ خـلـکـوـ پـهـ مـرـسـتـهـ ، خـيـرـاـتـونـوـ اوـ صـدـقـوـ ژـوـنـدـ کـاـوـهـ . محمدـ سـعـيـدـ ، دـ خـپـلـ پـلـارـ دـ دـرـسـ پـهـ حـلـقـهـ کـبـنيـ خـپـلـيـ لـوـمـرـنـيـ زـدـهـ کـرـيـ وـکـرـيـ . دـ دـيـنـيـ مـوـضـوـعـ کـانـوـ ، اوـ دـ صـرـفـ ، نـحوـ ، مـنـطـقـ اوـ مـعـانـيـ مـبـادـيـ يـيـ هـلـتـهـ وـلـوـسـتـلـ اوـ هـمـلـتـهـ بـنـايـسـتـهـ بـنـهـ مـالـ شـوـ....)

استـادـ سـعـيـدـ اـفـغـانـيـ صـاحـبـ دـ لـوـمـرـنـيـ زـدـهـ کـرـيـ وـرـوـسـتـهـ پـرـ 1320ـ کـالـ کـيـ رـسـميـ آـزـموـيـنـيـ سـرـ تـهـ وـرـسـوـلـيـ اوـ بـيـاـ دـ کـاـبـلـ دـارـالـعـلـومـ تـهـ ، چـيـ پـهـ سـيـمـهـ کـيـ يـوـ نـامـتـوـ دـيـنـيـ مـرـكـزـ وـوـ ، پـهـ پـنـحـمـ تـولـگـيـ کـيـ شـامـلـ شـوـ.

پـرـ 1325ـ کـالـ کـيـ لـهـ دـوـلـسـمـ تـولـگـيـ خـخـهـ پـهـ پـيـرـهـ عـالـيـ درـجـيـ سـرـهـ فـارـغـ شـوـ. دـ کـاـبـلـ دـ دـارـالـعـلـومـ دـ مـقـامـاتـوـ لـهـ پـرـيـکـرـيـ سـرـهـ سـمـ ، دـ دـهـ پـرـ سـرـ دـ مـوـلـوـيـ تـوبـ لـوـنـگـيـ وـتـرـلـ شـوـهـ . اوـ هـلـتـهـ دـ استـادـ پـهـ توـگـهـ وـتـاـکـلـ شـوـ.

دـ پـرـ 1328ـ کـالـ پـهـ نـنـگـهـارـ کـيـ دـ نـجـمـ المـدارـسـ دـمـرـسـيـ دـ مدـيرـ (ـسـرـمـدـرـسـ)ـ پـهـ توـگـهـ پـورـهـ لـسـ کـالـهـ خـپـلـيـ دـنـدـيـ تـهـ دـوـامـ وـرـکـرـ.

بـيـاـ کـاـبـلـ تـهـ رـاـغـيـ دـ مـيـروـيـسـ نـيـکـهـ لـوـمـرـيـ بـنـوـونـخـيـ کـيـ دـ بـنـوـونـکـيـ پـهـ توـگـهـ اوـ وـرـپـسـيـ دـ حـبـبـيـيـ پـهـ لـيـسـهـ کـيـ دـ دـيـنـيـ عـلـمـوـ(ـتـفـسـيرـ اوـ مـنـطـقـ)ـ دـ بـنـوـونـکـيـ دـنـدـيـ لـرـلـيـ.

استـادـ سـعـيـدـ اـفـغـانـيـ صـاحـبـ پـرـ 1342ـ کـالـ يـاـ)ـ 1964ـ زـکـالـ کـيـ دـ لـوـرـوـ زـدـهـ کـرـوـ لـپـارـهـ مصرـ تـهـ وـالـرـوـ ، اوـ هـلـتـهـ يـيـ تـرـ 1347ـ (ـ لـ کـالـهـ پـورـيـ دـ جـامـعـ الـزـهـرـ پـهـ پـوـهـنـتوـنـ کـيـ دـ فـلـسـفـيـ اوـ الـهـيـاـتـوـ پـهـ خـانـگـهـ کـيـ خـپـلـيـ زـدـهـ کـرـيـ تـهـ دـوـامـ وـرـکـرـ.

دـ خـپـلـوـ لـوـرـوـ زـدـهـ کـرـوـ وـرـوـسـتـهـ دـ الـاـزـهـرـ لـهـ پـوـهـنـتوـنـ خـخـهـ دـ لـيـسـانـسـ ، ماـسـتـرـيـ اوـ دـوـكـتـورـاـ دـيـپـلـومـونـهـ يـيـ تـرـ السـهـ کـرـلـ ، بـيـاـ خـپـلـ وـطـنـ تـهـ رـاـسـتـونـ شـوـ.

کـلـهـ چـيـ دـيـ پـرـ 1347ـ لـ کـالـ کـيـ وـطـنـ تـهـ رـاـغـيـ ، لـوـمـرـيـ پـهـ کـاـبـلـ کـيـ دـ روـبـنـانـ پـهـ دـارـالـعـلـمـيـنـ کـيـ دـ تـارـيـخـ مـضـمـونـ دـ استـادـ پـهـ توـگـهـ وـتـاـکـلـ شـوـ.

بـيـاـ پـرـ 1348ـ لـ کـالـ کـيـ دـ پـوـلـيـ تـخـنـيـكـ اـنـسـتـيـتـوتـ دـتـوـلـنـيزـوـ عـلـمـوـ پـهـ دـيـپـارـتمـنـتـ کـيـ دـ استـادـ اوـ آـمـرـ دـنـدـيـ تـرـ سـرـهـ کـوـلـيـ. وـرـپـسـيـ پـرـ 1352ـ (ـ لـ کـالـ کـيـ دـ مـحـمـدـ دـاـوـدـ خـانـ پـهـ فـرـمانـ سـرـهـ دـ عـدـلـيـ وـزـارـتـ پـهـ چـوـکـاـتـ کـيـ دـ قـضـاـدـ عـالـيـ شـورـاـ دـ غـرـيـ پـهـ توـگـهـ پـهـ مـافـقـيـ رـتـبـيـ کـيـ (ـ وزـيرـ)ـ وـتـاـکـلـ شـوـ ، چـيـ تـرـ څـنـگـ يـيـ دـ قـضـاـيـيـ مـحـكـمـيـ چـارـيـ هـمـ مـخـتهـ بـيـولـيـ.

پـهـ هـمـديـ وـختـ کـيـ دـ كـعـبـيـ زـيـارتـ تـهـ وـالـرـوـ اوـ دـ حـجـ پـهـ مـرـاسـمـوـ کـيـ يـيـ وـنـدـهـ وـاـخـيـسـتـهـ . دـيـ پـرـ 1357ـ لـ کـالـ کـيـ دـ تـمـيـزـ دـ عـالـيـ مـحـكـمـيـ (ـقـاضـيـ القـضـاتـ)ـ دـ رـيـسـ پـهـ توـگـهـ ،

ورپسي د اسلامي شئونو دوزارت او وروسته د علما او روانیونو د عالی شورا په راس کي دندي تر سره کري دي .

استاد سعیدافغاني صاحب په خپل وخت کي د پلار وطنې جبهې يا ملي جبهې د مرستيال په توګه، د ژورنالیستانو، لیکوالانو، حقوق دانانو د تولنواو د اکاديمی علوم د علمي غري په توګه وتاکل شو. په پوهه او هنر کي لوړۍ شرط استعداد، بيا استاد او ورپسي د ده خپلې هلې ځلي دي .

استاد سعیدافغاني صاحب ته پاک خدای یو ذاتي او ځانګړي استعداد ور په برخه کړي وو، ده د خپل پیاوړي قلم په وسیله، هغه وخت چې د عربی دارالعلوم زده کوونکي وو، په دیني، اخلاقی او تولنیزو برخو کي ډیرې په زړه پوري لیکنې او مقالې په مطبوعاتو کي په پرله پسی توګه کښلي او خپري کري دي .

نوموري په ننګر هار او کابل کي پرته له تدریسي چارو په ادبی او فرهنگي پکړ کي مهم نقش او رول لوړولی دي.

هغه په ننګر هار کي د «النجم» په نوم جريده د مدرسی لپاره په پښتو ژبه کي، چې لومړي ګنه يې پر 1337 ل کال کي د میزان میاشتی پر 30 نیټه خپره شوه چلوله، او د دی جريدي مسؤوليت يې هم درلود.

په کابل کي کله چې دی د حببیبی لیسي بنوونکي وو، د (اخلاق) په نوم جريده د خپل قلمي هاند او هڅي په وسیله د زده کوونکو لپاره چلوله .

استاد سعید افغاني صاحب به هر کله زده کوونکي د شعروشاعری او ادبی نثرنو په پکړ کي روزل، پال او هم يې هڅول، همدا لامل وو، چې د زده کوونکو پر اشعارو، لیکنې او مقالې د دی جرایدو پانې رنګیندلي او هرچا په ډيره مينه په کي برخه اخیسته او خپلې لیکنې يې نشرولي.

خوزیاتره د ده خپلې لیکنې او مقالې وي. سرمحقق محمد صدیق سیلانی په خپله یوه لیکنې کي د استاد سعیدافغاني صاحب په اړه داسې وايې:

«مرحوم محمد سعید» «سعید افغانی» از شخصیت های فرزانه و در عین حال مبارز کشور عزیز ما افغانستان است. وی بیشترین سالیان زندگی پر بارش را وقف ایجاد آثار علمی و تعلیم و تربیت نسل جوان کشور به روایه وطنپرستی و صداقت و خدمت به مردم نموده و در ردیف آنده فرزانه مردان قرار دارد که دست اندکاران دانش و معرفت جامعه افغانی برافکار و اندیشه هایش حساب میکند.»

په رښتیا سره د استاد سعیدافغاني صاحب تولي لیکنې او مقالې په تیرا بیا په دیني، علمي، ادبی او فرهنگي چارو کي د خورا قدر او ستایني وردي.

ده د شعرو او ادب سره ډيره مينه او علاقه لرله، د پښتو ادب لمن يې په خپلو ادبی نثرنو او شعرونو تازه او بنیازه سانلي وه، نوموري خپلې لیکنې په ډير ساده، روانو او خورو الفاظو کي په ظریفانه انداز سره کښلي دي.

د ده په تحقیقي او خیرنیزو آثارو او ادبی نثرنو کي د انساني او تولنیز ژوند موضوعات په ډير عالمانه، علمي او انتقادی ډول خیل شوي دي.

د هغه دا لیکنې، زمور د هیواد په زیاتره ورڅانو، جرایدو او مجلو کي خپري شوي دي. د استاد سعیدافغاني صاحب خدمتونه هلې ځلي هر با احساسه افغان نه شي هیرولي او سترګي نشي تري پتوالي.

دوكتور فخر الدين سباوون د «هينداري او نيزه» مسؤول مدير په خپل يو شعر کي د ده شخصيت داسي ستایلی دی:

عالمه مولوي دوكتور محمد سعيد «سعيد افغاني»

ته «سعيد» ته نيكختي د هر افغان يې

ته د شرق حالنده ستوري ، په جهان يې

ته د تول افغانستان فخر او نشان وي

ته خواخوری او خير خواه ، د هر انسان وي

بنه ماهر ، ته د دوران او د ايمان وي

د اظهر ، شعور لمر او نمایان وي

ته داکتر وي ، د اسلام دوست د سبهان وي

ته مهرر ، بنه مفسر دپاک قرآن وي

ته استاد ، د فلسفې او د بیان وي

نړيوالته ، د سولي په ارمان وي

ته «سعيد افغاني» ستر روحاني او عالمه وي

ته ثانی ، «جمال الدين» ددين قائمه وي

د اسد مياشت ، 1387 ل کال - کابل

د استاد سعيد افغاني صاحب د آثارو، ليکنو او مقالو خخه څرګنديري، چې ده خپله توله پاملننه، توان، توله انرژي او د ژوند هره شبې او ګږي د خپلو خلکو دملې وحدت، يوالۍ، اتحاد او اتفاق، ورولي، د سولي او سوکالۍ، انساني مناسبات، دنيوي او آخروي نیکمرغيو په لارو وچارو کي وقف کري ده، ده د خپلي پوهې او لیاقت په وسیله دیو دینې او علمي او ادبی عالم په توګه په خپلو آثارو او ليکنو کي له ربنتیولی او حقیقت نه کاراخیستی او په تولنیزو چارو کي يې د هر نیکنې ستاینه کري ده، د تعصب، کینې، حсадت، کبر او غرور او غیبت سره يې کرکه لرله، د نصیحت، پند او عبرت په توګه يې خلکو ته د بنو او بدوي لارولارښونه کري ده. هره بدې يې غذلي، که د حکومت خامي او که د وطن او دخلکو د يوالۍ، ملي وحدت او ورورولي پرخالف وي، نوموري خپل تول پیغامونه، اهداف او انساني مقاصد بي له ویري او داره خپلو خلکو ته په ډاګه کري دي. مولوي غلام سرور منظور په خپله يو ليکنه کي د استاد سعيد افغاني صاحب په اړه داسي وايې:

«...څه شی چې زما په نظر ډير د یادونې وړ دی هغه دا چې : مولانا صاحب د کورني او بهرنې سولي ته ډير ه زیاته توجه در لوده ، ده د سولي د تینګښت په خاطر ډيري زیاتي مقالې ، موعظې ، ديني مضامين ، کتابونه او رسالى ليکلې دي ، چې هر یو یې د ډير زیات ارزښت لرونکي دي.

ډاکتر صاحب عالم وو ، او عالمان ور باندي ډير سخت گران وه ، او عالمانو ته به يې همیشه داسي خطاب کاوه : « چې سوله تبلیغ کري ، ورور ګلوي تبلیغ کري ، د انسان انساني کرامت تبلیغ کري ، فقر ، ! فلاكت ، دربردي ، بي عدالي ، لوبه ، بي کوري او اجتماعي مظالم چې اصلاً د اسلام مبين دين يې په کلکه غندنه کوي ، د اسلام له نظره و څيرى او اضرار يې تولو مسلمانو او زيارايسټونکو هيوا د والو ته ، روښانه کري ». دی پدی عقیده و چې :

ملامام ، خطیب او نور دینی او مذهبی مسؤولین د نورو هیواد والو په وранدی بیر دراندہ مسؤولیتونه لري ، را پیدا شوي ستونزی باید عالمان او روحانیون په مبتکر رانه توګه تشریح او توضیح کړي....)

الجاج استاد سعید افغاني صاحب، د وطن د ازادی، سولی، سوکالی، خپلواکی، دینی، علمی، اخلاقی او تولنیز مطالبو په اړه په خپلو آثارو، لیکنو، مقالی او ویناګانو کي په بير انسانی اخلاقی او اسلامی فکرونو خپل نظریات په بېره خوندوره ساده او روانه ژبه، چي په کي بېرلور مفاهيم او معناګانی غښتني دي، خپلو خلکو ته بیان کړي دي.

د ده د آثارو، لیکنو او مقالاتو اغیز هغه وخت سبری احساسولي شي، چي هغه په ژوره توګه مطالعه کري، د ده پوهنیز، خیرنیز، دینی، تاریخي او ادبی آثار، ویناګانی، روحانیت، علمیت او تجربه زمور په هیواد کي او له هیواد نه بهردو مرہ شهرت ترلاسه کړي دی، چي خلک د ده روحانی، مذهبی، تولنیز او علمی شخصیت ته په بېره درنه سترګه، د عزت، عقیدت او درناوی په توګه گوري، او د ده په لارښووونو ویناګانو، نصیحتونو او پندونو خپل عملی گامونه او چټوي..

پروفیسور عبدالله بختانی « خدمتکار »، چي زمور د هیواد یو نومیالی او متفرک شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کي داستاد سعید افغانی صاحب په اړه داسی کښلي دي: « دوکتور محمد سعید » سعید افغانی « زمونږ د هیواد مشهور عالم ، لیکوال ، مولف، استاد او اجتماعی شخصیت و چه تل یې د سولی، ترقی، وروري ، برابري او تفاهم لپاره مبارزه کوله، د دی نومیالی پوه دروند نوم هم په وطن کښي او هم د نړۍ په نورو هیوادونو کښي خپور او مشهور دي...).

کله چي استاد سعید افغانی صاحب لوري زده کړي پای ته ورسولي او خپل وطن ته راغي، په دارالعلمین کي د تاریخ د مضمون داستاد په توګه خپلی دندی ته دوام ورکاوه، په دی وخت کي ده دهیواد سیاسي او تاریخي مطالبو ته ژوره پاملننه وکړه او خپل نظریات او یادابستونه یې سره را تول کړل او د کتاب په بنې یې « د افغانستان تاریخ » په نامه چاپولو ته برابرکړل.

د د هیواد سیاسي حالتو، سیاسي فعالیتونو ته بېره پاملننه لرله. دکابل پوهنتون او پولي تخنیک انسټیتوت زمور په هیواد کي دلورو زده کړو، سیاسي او صنفي مبارزاتو او فعالیتونو دیر مهم، ستر او اوچت علمي، تخصصي او سیاسي مرکز وو، چي په ملي کچه د نارینه او بنخینه د زده کوونکو په روزنه او پالنه کي یې بېر اغیز من نقش درلود.

په پوهنتون او پولي تخنیک کي سیاسي گوندونود خپلو سیاستو والو په وسیله خپلی سیاسي موخي دخبو اترو، لیدني کتنی او د بنو اړیکو په تینګولو سره د زده کوونکو په منځ کي فعالیتونه کول، په اخبار او جرایدو کي بیلا بیل موضوعات خپریدل، مظاهري، میتینګونه او د سلطنت پر ضد فعالیونو کیدل، خو دهغې وخت سلطنت دا توله وضع تر خپلی پاملنې لاندی ساتله، په بنکاره او پېټې یول یې خپل پلویان لرل.

استاد سعید افغانی صاحب د یو با احساسه، ملي او وطنپرست شخصیت په توګه د هیواد سیاسي حالت او وضع په غور سره تعقیبوله، هفه وو، چي د کابل پوهنتون او پولي تخنیک د استادانو او زده کوونکو د دموکراتیکو صنفي فعالیتونو او هلو نه خپله پلوی وښوده او د دوی ترڅنګ د صنفي او دموکراتیکو اهدافو لپاره یې فعالانه مبارزه پیل کړه.

استاد سرفراز مومند، چي زموږ د هیواد یو تکره سیاست پوه، تولنیزپوه، ادبی اوفر هنگې شخصیت دی، د استادسعیدی افغانی صاحب صنفي فعالیتونه په پوهنتون کي په خپله یوه لیکنه کي داسې بیانوی: (... په د غه وخت کي د افغانستان د پوهنتونو قانون خپور شوی و ، چي د محصلینو او استادانو د جدي غبرګون سره مخامخ شو. په 1350 کال کي د محصلینو اتحاديه جور شوی وه ، ويل کيدل چي نوموری قانون غیر ديموکراتیک دی ، د استادانو او محصلینو حقوق پکي پوره په نظرکي ندی نبیول شوی نو د استادانو د اتحاديي جوريدل په همدغه وخت کي یو مبرم ضرورت ګنل کیده ترڅو، چي د محصلینو د اتحاديي په ځنګ کي د استادانو اتحاديه هم جوره شي او د استادانو د ديموکراتیکو او صنفي غوبښتوند پاره مبارزه وکړي. پدغه وخت کي کابل پوهنتون د سیاسي مبارزاتو ډکر و، د تولو سیاسي جريانونو نمایندگان په پوهنتون کي محسوس و، د افغانستان د خلکو ديموکراتیک ګوند دوي برخې «خلق او پرچم»، د مابوستانو ګوند «شعله جاوید»، افغان ملت، صدای عوام او جوانان مسلمان فعالیت درلود.

هرګوند به په مختلفو مواردوکي ځانګړی غونډی او تظاهرات تنظیمول خو په تاسف د دغه ډلو اکثر انرژي د یو بل په تخریب مصرف کیده او پدغه اساس همیشه صنفي هدفونه د سیاسي مرضونو قرباني کيدل ، دوخت دولت په د دی تضادونو څخه استفاده کوله او صنفي مبارزو به مطلوبه نتیجه نه ورکوله.

بنه مې په یاد دی چي دغه وضع د استادانو د اتحاديي په جورولوکي هم مسلطه وه ، هری ډلي غوبښتل، چي اتحاديي ته یې غري انتخاب شي، چي د ضرورت په وخت کي دغه صنفي اتحاديه د خپل سیاسي غرضونو د پاره استعماله کړي. جلسی روانی وي ، تضادونه عميق کيدل او با الاخره یوه جلسه دومره هیجانی شوه چي نژدی وه چي د استادانو اتحاديه، چي د استادانو د صنفي ګتو یواحني رښتنۍ مدافع وه جوره نشي او غونډه ړنګه شي او دغه کالس حق او ديموکراتیک غوبښته په ځای پاتې شي.

درست په دغه لحظه کي استاد سعید افغانی چي د پولیتخنیک د بی طرفه استادانو څخه و او د پوهنتون اکثره استادانو کي د تاکلی احترام څخه بر خورداره و، یوه ثابته بیانه ایراده کړه، استادان یې اتحاد او اتفاق ته را وبلل ، صنفي هدفونه او سیاسي هدفونه یې لنډ توصیح کړل ، هیله یې وکړه، چي صنفي غوبښتنی د سیاسي غوبښتونو څخه بیلی کړي ، استادان یې په بېر ارام او متأنت سره دغه عظیم مسؤولیت ته متوجه کړل، چي که دا اتحاديه جوره نشي نو یوه نه بخښونکي تاریخي اشتباہ به مو کړي وي او راتلونکي به په مونږ لعنت وايي. پر لپسي چکچکو دغونډي سکوت مات کړ، دغه بیانی په تولو استادانو بنه تاثیر وکړ ، جلسی دوام وکړ او په نتیجه کي په یو تاکلی پروګرام د اتحادي انتخابات وشول ، اتحاديه جوره شوه ، چي دارالانشایي پدی دول و تاکل شوه:

1- استاد فضل الربی پژواک د اتحاديي د ریس په تو ګه

2- استاد سعید افغانی د اتحاديي د معاون په تو ګه

3- سرفراز مومند د اتحاديي د منشي په تو ګه

4- داکتر پشتونیار « د ننګرهاړ پوهنتون څخه» د اتحاديي د منشي په تو ګه ...

د استاد سعید افغانی صاحب دروند نوم نه یوازی زموږ په هیواد کي، بلکي دنري په یو شمیر نورو هیوادونو کي هم خپر او پېژندل شوی دي.

دی په قاهره کي د پښتو رادیویي خپروني د ځانګې وياند اوامر هم وو، ده د دغې

رادیویی خپرونو په وسیله زموږ د هیواد تاریخ اوفرهندک، او زموږ ده وطن او د مصر د تاریخي او فرهنگي اړیکو په اړه، او د علمي، اسلامي او مذهبی مطالبو په تراو نړيو الواو عربي نړۍ ته په عربي او پښتو ژبو معلومات ورکاوه.

دی یو ربنتیني متدين، پاک او سپیڅلی مسلمان وو. کله چې پر 1967 ز کال کې د مصر جمهوري دولت له نظامي یرغل سره مخامنځ شو، په همهغه شپه کې، ده تول خطرونه قبول کړل، حکام یې د قاهرې راديو ته وراساوه. د پښتو خپرونو ترڅنګ هغه د راديو عربي نشرات په عربي ژبه په دیره میرانه، چې د فصاحت او بالغت له خالقيت او ژورنالستيکو نورمونو سره برابر وو، فعل وسائل، او تول خلک یې متنات، ورورلي، اتحاد او اتفاق ته او نظامي قوتونه یې د نظم او امنيت تینګولو ته په دېرو عالمانه توضیحاتو هڅول، چې د اروابناد جمال عبدالناصرد جمهوري دولت څخه ملاتر وکړي. همدا عامل و، چې دی د اروابناد جمال عبدالناصر له خوا، چې د ارشاد او فرهنگ وزیر هم حضور درلود، رسما و غوبنټل شو، د ده شجاعت او میرانه یې وستایله او دی یې دیر زیات و نزاواه او ورته یې وویل: «... ستا دا شجاعانه او د میرانې ابتکار د سید جمال الدين افغاني خاطرات او یادونه، یو وار بیا د مصر د خلکو په زبرونو کې شیرازه او تازه کړل، له دی کبله د مصر دولت ستانه د دوهم عالمه په توګه او د افغانستان له تولو خلکو څخه د زړه له کومي منه کوي....» اروابناد جمال عبدالناصر د ارشاد او فرهنگ وزیر ته دنده وسیارله، چې د استاد سعید افغاني صاحب دوه کتابونه، چې «شيخ الاسلام عبدالله الانصارى الھروی او نابغه ئالشرق السيد جمال الدين الافغاني» نومیدل د ده له خدماتو او میرانو او د افغانستان او مصدق رو باطود تینګښت لپاره چاپ کړي.

استاد سعید افغاني صاحب، د ده له پاملارني څخه د زړه له کومي نه منه وکړه. په ربنتیا سره، داستاد سعید افغاني صاحب دا خدمتونه، او نه ستريکيدونکي مبارزه دقدر او ستایني وړ ده.

لنده دا چې استاد سعید افغاني د خپل ژوند تر آخره سلکي پوري خپل قلم او چت ساتلی وو، او د دوه زرو په شاو خوا کې یې ، ديني، اخلاقى ، تصوفى، فلسفې، تولنیز، سیاسي، ادبی او فرهنگي ليکنی او مقالې کېنلي دي، د خپل وخت په مجلو او ورڅانو کې لکه: هیواد کاروان، انيس، پامير، ننګرهار، پیام حق او قضا او همداسي نورو.... کې د ده ليکنی او مقالې خپري شوي دي.

د استاد سعید افغاني چاپ او نا چاپ شوي آثار او تاليفات دا دي:

- 1-شيخ الاسلام عبدالله الانصارى الھروی، په عربي او دري ژبو ، چاپ (1967)
- 2- نابغة الشرق سيدجمال الدين الافغاني ، په عربي ژبه چاپ (1967)
- 3- د شرق نابغه سيدجمال الدين افغاني ، په پښتو ژبه ، چاپ (1355)
- 4- افغانستان ، تاریخاً، حضارتاً و کفاحاً ، په عربي ژبه ، ناچاپ
- 5- العقیده الاسلامیه و آراء المعتزله والاشعراه والماتر یدیه و اختلافاتهم
- 6- الاشارات و التنبهات ابن سينا، په پښتو ژبه، چاپ (1359 ل)
- 7- تفسير ، د یو لسم تولګي لپاره په پښتو ژبه
- 8- تفسير ، د یو لسم تولګي لپاره په دري ژبه
- 9- عقاید- درسی کتاب

10- منطق - درسی کتاب

- 11- اساسات اسلام به نگاه علم و فلسفه - د دارالملعمنین 13 (تولگی لپاره
- 12- اساسات اسلام از نگاه علم و فلسفه، د دارالملعمنین (14)تولگی لپاره ۰
- 13- کلتورالسلام از نگاه علم و فلسفه، په دری ژبه، د (1349 ل)کال چاپ
- 14- مختصر تاریخ افغانستان و دول متمن اسلام . پولیتخنیک کابل
- 15- محمد «ص» رهبربزرگ اسلام ،د(1363 ل)کال چاپ
- 16- پلار وطنې ملي جبهه او یا دلته د تولنیزوستونزو د حل الر، د(1362 ل)چاپ
- 17- خطر جنگ هستوی، په دری ژبه ، د(1363 ل)چاپ
- 18- اندرزونه - په پښتو ژبه ، ناچاپ
- 19- آداب قاضی، په دری ژبه
- 20- و الصلح خیر، صلح و آرامش از دیدگاه اسلام ، د (1362 ل)کال چاپ
- 21- زندگی مسلمانان، په دری ژبه د (1363 ل)کال چاپ
- 22- اندرزونه - په دری ژبه ، ناچاپ
- 23- در باره اديان و دين اسلام ، په دری ژبه - ناچاپ
- 24- اخلاق و فلسفه ، په دری ژبه ناچاپ
- 25- د نجات او کامیابی لپاره علم او فلسفی له نگاه، د (1370 ل)کال چاپ
- 26- امراض روحی و معالجه آن - ناچاپ
- 27- الاخلاق و التصوف - په عربی ژبه ، ناچاپ
- 28- سفر، د (1982 ز) کال چاپ
- 29- خلاصه اندرزها ونصایح سودمند برای ستاذیران قضا ، د (1354 ل) کال چاپ
- 30- ارکان ، شرایط و احکام نکاح - ناچاپ
- 31- طبیب بگو مرضم چه و چاره چیست ؟ ، ناچاپ
- 32- مبادی اسلام ، د (1369 ل) چاپ
- 33- حاکمیت انقلابی ، نا چاپ
- 34- تعبیر - په پښتو ژبه - ناچاپ
- 35- د باختراطلات اعاتی از انس مطبوعاتی مصاحبه - د(1347 ل) کال
- 36- انقلابی افکار ، هڅي او هیلی - ناچاپ
- 37- زما ژوند - ناچاپ

استاد سعید افغاني صاحب پاک، سپیخلي، مهربان او متفکر انسان د پراخي حوصلی او د لوی همت، او میرانې خاوند شخصیت وو.
 ده د بیوزلو، بې کسو خوارانو، یتیمانو، کوندو او رندو سره سپیخلي مینه او خواخوری لرله، او په صداقت، تقوا، اخلاص او پاکۍ سره بې خپلی خاوری، خپل هیواد او هیوادوالو ته په عمل کې ارزښتمن کارونه او فعالیتونه تر سره کړي دي،
 ده دپاک الله سره، دانسان او انساني کرامت سره سپیخلي مینه او محبت درلود.
 اروابناد استاد سعید افغاني پر (1363 لمریزکال دحوت په اومه نیته یا پر 1985 زیردیز کال کې دفبروري په 25 (نیته له دې فاني دنیا څخه سترګي پتی کړي. د زړه له ناروغۍ له امله د ده مهربان او خواخوری زړه ودرید.

دی په کابل کي د جابر انصار(رض) د مزار ترڅنگ د شهدای صالحین په هدیره کي په
دیره درناوی سره خاوروته وسپارل شو.
روح دی بی بند وي او د ده روحانی، علمی او ادبی بیوی دی تل روښانه وي.
په بیبردنېښت: انجنیز عبدالقادر مسعود

د استاد سعید افغانی د آثارواو لیکنو څخه مو څو بیلګي غوره کړي دي، چې ستاسو درنولوستونکو پام ورته راګرڅوم: لمر!

ستا نور ، ستا پلو شي او ستا حرارت د ژوند په اړخونو کښي تا ثير اچوي او د
موجوداتو او کائناتو په تحول او تطور کښي لوی لاس لري. ته که نه ئې
؛ شپه به سبا نشي او د شپې تیاري به تول قوا وي په ظلمت کښي وساتي.
دا سبا ، دارنا ، دا حرکت او دا جديت؛ د ستاد وړانګو مرهون دی.
دا هشي، داهيلې او دا تپش؛ د ستاد حرارت په اثر نځاكوي.
دا شور او د ازور، دارنګ او دا بوی؛ د ستا په پرشوره څپو کښي مستي
کوي. داکتر محمد سعید «سعید افغانی» - کابل

د ژوند رسالت له خدايه وویرېږي!

مګر؛ افسوس چه له خدايه ویره کمه شوي ده. ايمان او وجدان ته خجالت دي! خو آرمان
چه د اکثرو سره ايمان او وجدان نهايت زيات کمزوري دي. له تاریخه ودارېږي! خو
حیني د تبصرې په ډول وايي: هغه چه د تاریخي مسؤولیت څخه نه دارېږي، د دي
شخصیت نه لري چې د تاریخ څخه ودارېږي. د دي تولو سره یواحې هدمومره بايد
ووایم. لږ څه خو د وطن د خدمت او دخلکو ڈژوند بنه کیدو او د پرمختګ او دائمي
سعادت د پاره او وطن د اولادو په حیث تکان وخوري او د خپل د ژوند رسالت ته جدي
پام وکړي.

سعید افغانی د (1358) ل کال - کابل سلګي !!!

سلګي ... سلګي ... بیا هم سلګي !!!
دا د مرګ سلګي ، دا د مظلوم او بیچاره انسان د ټانکندن سلګي !!! اف !!! هغه ولې
زخمی شو؟ په هغه باندي دا پړهارونه چا کېښودل؟ هغه په وچو شوندو مرې! هغه
مرې خو دیر تبری دی ، او څوک نشته دی چې په خوله کښي بې او به واخوی. دهغه
مرګ د بېري مايوسى مرګ دی، په زړه کښي بې دیر آرمانونه شته دي. دهغه تول
آرمانونه د خاورو سره برابر شول. دهغه غوبښتني مرغان او څیرونکي حیوانات خوري،
قبنه لري، چې د کالانو ګېدې ورباندي کېښودل شي ، او نه بې کومه مناره او جنده په
سر ولاړه ده، چې احترام او سلام ورته وړاندې شي او لکه د ده ټان او وجود په شان
بې نوم هم ورک شو، او د یو ګمنام سپاهي په نوم یادېږي.

هو : دلته بې و جود او نوم نشته دي!!! مګر؛ دا څلي په رمزي ډول د غیرت او میراني
څخه تعبير کوي.

وايي : هغه بنه غښتلي ټوانو، روان تندی، پندي متی او بنایسته هیکل او قامت بې در

لوده ، هغه په خته افغان او د دې خاوری زوی و.

هغه د پښتنې او افغانی مور په شدو لوی شوي و.

هغه د دې لپاره نه وه لوی شوی، چي په برچو ، گولی او بم و ملي. هغه زړه او ضمیر در لوده او دینې تربیتی استعداد ورسره پیاوړی و. هغه د مور په غږ او دیالر په ناز لوی شوی و.

هغه د دې وطن او اولاد او تولید و.

اف !!! هغه چا مر کړ؟ او ولې مر شو؟

اسوس !!! د هغه په پرهارونو پټي کښي نه بنوبل شوی!

په مريني يې چا ونه ژړل ادکي مور، يې سرته ولاړه نه وه! پلار او دوستان يې په مرګ خبر نشول! ظالمو وطنوالو ورباندي زړه ونه سوزيده!

پرستاري يې ونه شوه آرمان ؛ د هغه پیاوړي حوان خوله او تن د وطن په خاورو سپيره په خپلو وينو ګکرو پرهارونو، سوبرمو او خولي يې دېږي ويني لارۍ، ستړګي يې د زړه په سرو وينو او ګلابي او بنکو ډکي او د وطن په کلمه يې سا او آخرني سلګي ورکړه..

انا الله وانا اليه راجعون.

وايې: د ده د مرګ په وخت کښي يو تن سخت زخمی، چي د ده په څنګ کښي پروت و او ورسره د مرستي توان يې نه درلوده، له د څخه داسي او ريدل: اي زما خورې موري؛ ګرانه پلاره، ورونو او دوستانو: زما مرګ د وطن د خدمت په لياره کښي و. زما نيت او اراده پاکه وه. ما غوبنتل چي د وطن د آزادي او استقلال په لياره کښي سر ورکرم. زه ظالم نه وم او نه يم ؛ خود ظالم د لاسه په داسي بي رحمي مرګ مرم.... هو : زه مرم .... او زما د مرګ آخرني دقېقي او ثانېي دي.

زما روح الوزي او د دائمي پرواز لپاره خان برابروي.

زه په داسي حالت کښي هم ډېر خوبن يم او دا قوي هيله لرم. چي زما له پاکو وينو به داسي ګلان او زمريان پيدا شي، چي زما او د تولو وطنوالو پاکي هيلېي به بنې تر سره کړي.

زه مسؤول نه يم!!!

زه ګناه ګار نه يم ، او نه را سره د بل چا په حق باندي د تيري خیال و.... بلکه زه د خپل وطن ، د خپل حق په لياره کښي د غلیم له لاسه مر شوم .... خو زما باور دی چي په دغه لياره کښي به د مطلب د پوره ګيدو پوري ډېر سرونې ژار او قربان شي. هو : اوږئ او بیا توله دنیا ورباندي خبره کړئ، چي زه مرم ، خو زما دا مرګ د نامردی مرګ نه دی!!! زه خپله سا او آخرني سلګي په داسي حال کښي دلاسه ورکوم، چي دراتلونکي عادلانه قضاوټ هيله را سره قوي ده.

زه د دې قضاوټ هيله هيڅ نه لرم چي زه ولې مر شوم ؛ او نه د کوم برائت د اخستلو پروا لرم ، ځکه چي زما لپاره همدومره بس دی چي خپل ايمان او وجودان ته خجالت نه شوم. بلکه زما هيله د هغه عادلانه قضاوټ څخه دا دی، چي د تول وطن د

موجوده جنجالونو د بنه حل په باره کښي واقعي حکم صادر شي ؛ ترڅو د عبرت وړشي ، او په هغه چا نفرین ووایې، کوم چي په نا معقولو حرکتونوی وطن او خلک تباہ کړل هو.... زه دا حق لرم چي ووایم:

دا انسان ولی ؟ په بل انسان باندي ظلم کوي ؟ دا انسان ولی ؟ په خپل خير او شر بنه نه پوهيري ؟ دا انسان ولی ؟ حق ته باطل او با طل ته حق وائي ؟
رحمان بابا وائي:

که خوک تله د انصاف په لاس کبني در کري
خپل تيو او دبل آس به برابر کري

اسوس !! چي په برابریدولو هم قانع نه دي. حقیقت دادی چي دا انسان په دي شلم قرن کبني هم د وحشت او بربريت له مفکورو څخه نه دي خالص شوی. دا انسان د نورو په حقوقو تجاوز کوي ، او خپل تجاوز ته عدالت هم وائي. دا انسان لاتر او سه د خیرونکو حیواناتو څخه هم بد خوي او خصلت لري، نه مریزې، بس نه وائي ، په خپلی هوا او هوس کبني یوب دي.

اسوس !! نن دا انسان خپل تول قدرت او طاقت په دي کبني صرفوي چي خپل انسان ورور خيری کري ، او بیا په خپل شیطاني بد عمل وویاري ، حتی دا چه په بنکاره بول باطل ته حق او حق ته باطل وايي؛ او په پيرمهارت کوشش کوي چي جائز دلایل هم ورته برابر کري.

بنه !! نو په داسي شرایطو کبني چاره څه ده ؟ او څه باید وکړو؟ زما په نظر : یو ګډ وطنی تفاهم ته ضرورت دی؛ چي دا موجوده جنجالونه د مفاهمي د لیاري، بنه په معقول بول وسیېي ، او بیا د حل په لپاره کي مشترک ګامونه پورته شي!!! خو دا چي خوک به دا کار وکړي شي ؟

هو: زه باور لرم، چي دا پاک عزم ، او قوي اراده؛ د وطن صالحو وطنوالو ايماني او وجوداني تفاهم او معقول وطنی حرکت ته په جدي بول ضرورت لري او بس.
اسوس!! په اوس وخت کبني له هر خوا د مايوسي حالت قوي دي. مګر ؟ زه باورلرم که چيري د وطن زامن په ریښتنی بول، په اتفاق او پاک نیت او عمل باندي کار پیل کري، دا راتلونکي شرایط به دغه شاني تول موانع او عوائق له مینځه حل شي او په هغه چا به لعنت ووائي ، کوم چي د وطن او د وطن د ځامنو د تباہ کولو په لیاره کبني ئي هاند ويستلو.

هو : په دي وطن پيری شخري او تباہي را غلي ؟ او د دي وطن ځامن تر او سه پوری کريزې او سلګي باسي. دا ولې ؟ او ترڅو ؟ بنکاره واقعيت دا دي چي : د ظلم او زور، زياتي کا سه ، اخر نسکوره کيري او بله دا چي په بي عدالي، کلي او کورونه نه جوړي.

سعید افغانی 11-9-1359 ل کال- کابل

انتظار تا به چه وقت ؟

تا چند به انتظار اين و آن باشيم !!! دير شد و مدتی مدیدی در حالت انتظار به سر ميريم. من انتظار آن را ندارم که برای شخصی من چیزی داده شود؛ بلکه انتظار من برای آرامی و رفاه اجتماع است. ۱

اسوس!!! من در زندگی تصور نمیکرم که چنین حالت مُخوف به او ضاع عمومی مسلط گردد و زمینه های نا معقولیت، وحشت ، نفاق و تباہي عمومی را که همه با هم در آن خواهیم سوت؛ مساعد و دامنه دار سازد.

نمیدانم به تنهایی چه کنم؟ اگر به تنهایی اقدام کنم، سودی ندارد !! و از جانب هم می‌گویند که حرکت انفرادی مخالف حرکت مترقبی میباشد و با این طریق فعال به تنهایی تحت تاثیر حرکت های نا مترقبی واقع میگردم.

باید صادقانه بگویم که : از دوام این حالت رنج میکشم ، مریض شدم ، قلب و فکرم پریشان گردیده و از هر طرف به ناملایمات ها مواجه میباشم!!! راز دلم را بکسی گفته نمیتوانم ! همه تماس و فعالیت هایم تحت نظارت و مراقبت شدید قرار دارد ، شب و روز در جمود و رکود بسر میبرم و حتی میترسم که آخر در جمله گناه کاران به حساب شوم و یک عمر حرکت های را که به منفعت وطن و سعادت مردم انجام داده ام ، به هدر خواهد رفت.

دوستان : من بخاطر سعادت و آرامی بشریت با نیت واراده پاک سالها رنج و زحمت کشیدم ، آرامی حیات خویش را وقف آرامی ملت و مردم خویش کردم و افتخار دارم که با ظالمین و تباہکاران نه ساختم !! با وجود اینکه محرومیتها و مشقت های گوناگون را دیدم و تحمل کردم.

باید حساب کنیم! من برای خود و او اولادم با مثل دیگران جنت را نه ساخته ام، و نه هم با مثل دیگران قصر ها و خزانه ها دارم !! ولی؛ آنچه دارم ایمان ثابت و بی خلل است؛ با این هم ستمکاران قرن بیست از نیروی من و تو استفاده ناجایز مینماید، در حالیکه مشقت را من و تو متحمل میشویم و از برکت آن عیش و نوش را قادرمندان دارند. دوستان : انتظار تا به چه وقت؟ هرچند فکر کردم ، امراض اجتماعی را تحت تحلیل خویش قرار دادم ، چاره جز این نیست که بگویم: باید دست به الشه نباشید و این سکوت و خاموشی را بشکنید!

باید دربین خود بخاطر مصالح ملی توأم با حسن تفاهم و حسن خیر وحدت عمل را به میان آرید.

باید اوضاع را با دید و فکر آزاد و منطقی؛ مورد تحلیل و بررسی همه جانبه قرار دهید.

باید بالای عوامل اساسی این وضع تحمیل شده ، بحث و مشورت عالماهه نماید.

باید چاره اساسی را برای امراض اجتماعی سراغ نماید.

باید به چنان تصمیم قطعی معقول موافقت و متوصل شوید که هیچ قوت اهريمی به آن غالب نه گردد.

ای فرزندان صالح وطن ! باور داشته باشید ، اگر با حسن نیت و با اراده پاک بخاطر آرامی و سعادت وطن و مردم متفق شوید؛ و با معقولیت اوضاع جاری را بررسی و به امراض اجتماعی نخسه های علمی و منطقی تهیه کنید !! در آن صورت وحدت و عمل ایمانی شما ، چاره اساسی تحول این وضع خطیر را کرده میتواند.

و من الله التوفيق

سعید افغانی کابل - افغانستان

په پیر درنښت : انجنیر عبدالقادر مسعود

دیدگاه استاد بزرگوار مولانا سعید افغانی !

انجینر سرور « صالح »

2011/22/02

اگر چه نوشتند دیدگاه و یا هم تحقیق در رابطه بزرگ مردان تاریخ ، علماء و دانشمندان و بخصوص پیرامون استاد فرزانه سعید افغانی صاحب ؛ کاریست نهایت دشوار و مشکل و ضرورت به تحقیق طولانی و تخصصی دارد .

ولی ؛ با آنهم بنابر ارادت و خلاصمندی که به استاد مرحوم سعید افغانی صاحب دارم ، بدینوسیله قلم ناتوان و فقیرم را با برداشته و خاطرات و نصایح استاد را که هنوز هم در فکرم طنین انداز است توأم با استفاده از تعداد کتب شان که در دست دارم ، مختصرآ روی صفحه کاغذ بنویسم .
ضمناً با کمال ادب و احترام آرزومندم تا موسسات اکادمیک و بخصوص سایر شاگردان استاد که استعداد قلم و نوشتمن را دارند، در باب استاد « تحقیق و پژوهیش » را تکمیل و تقویت بخشنند .

من بیاد دارم آن دوران جوانی خود را که در سال ۱۳۴۹ « هجری شمسی » در پولی تکنیک کابل محصل بودم ، و استاد بزرگوار سعید افغانی صاحب با قامت و قد بلند ، دریشی پاک و منظم و ملبس با « نیکتای »، چهره نورانی و با محبت و شادمانی داخل صنف میشد و با صدای رسا توأم با نهایت صمیمت ، افتخار و دانش عالی که داشت ، مضمون « تاریخ افغانستان و دول متمدن اسلام » را که نوشه جناب بزرگوار شان بود ، به ما تدریس میکرد .

استاد سعید افغانی ؛ شخصیت با کمال ، مری و رهنمایی دانا و با اعتماد همه بود و همیشه ما محصلین را نیرو و قوت می بخشید تا دقیق بیاموزیم و با متناسب و ایمانداری درآبادی فردای وطن و خدمت به بشریت سهیم شویم !

استاد سعید افغانی که تمایل به خط و فکر شیخ خواجه عبدالله انصاری « پیر هرات » و علامه سید جمال الدین « افغانی » داشت ، همواره میکوشید تا جوانان را دلسوزانه هم در راه دین مبین اسلام و هم در راه سیاست رهنمایی و تربیه سالم کند .

از جانب هم با متناسب و علمیت خویش که در شق « الهیات و فلسفه » داشت در صدد بود تا امراض اجتماعی جامعه را به شکل دقیق تشخیص کرده و برای بیرون رفت از آن نخسنه های لازمه را ارایه نماید تا باشد که همه نیرو های وطن تحت بیرق خیرخواهانه دین مبین اسلام متعدد شده و برای سعادت بشریت خدمت کنند .
جای شک نیست که فعالیت استاد سعید افغانی در سالهای « ۱۳۵۰ - ۱۳۵۱ » برای تشکیل اتحادیه استادان پوهنتونها و سوق این روند صنفی بمنظور اشتراک همه نیروها دریک جبهه واحد وطنی ، یکی از ارزو های استاد برای خدمت به سعادت بشریت بود که به این طریق ایشان میخواست تا حسن تفاهم را بین تمام نیروها ایجاد کرده و زمینه حسن خیر و سلم را تقویت بخشد .

روزی با استاد سعید افغانی در دبیرامن « علوم اجتماعی » که خودامر آن بود ، پیرامون وضع جاری وطن و منطقه جرو بحث کردیم و استاد توضیحات عالمان

ارایه کرد و همیشه تاکید میکرد که حسن تفاهم باید تقویت بخشیده شود و زمینه های اعتماد بین مردمان به وجود آید؛ در آن وقت امکانات عملی با خاطر کامیابی وطن و مردم مساعد میگردد.

استاد گفت: نباید فراموش کرد که دین همه صالحین و وطنپرستان این است تا همیشه با ایمان راسخ، با تقوی و پاکی و با راستگاری و توام با علمیت و عمل مترقی و خیرخواهانه ثابت سازند که برای سعادت انسان در این جاده های پر خم و پیچ راهی هستند و در آینده خواهند بود!

در غیراز آن شما جوانان شاهد باشید! که نه مردم وطن نه هم مردمان منطقه و جهانیان بالای فکر و عمل ما اعتماد و باور نخواهند کرد و آینده پر جنجال و تاریک در پیش روی همه قرار خواهند گرفت، که حل آن کار ساده و بسیط خواهد بود!

استاد همیشه ارام، خونسرد و منطقی صحبت میکرد، قوت جلب و جذب و تاثیر گذاری داشت و همچنان سخت میکوشید با دلایل و منطق قوی جانب مقابل را صادقانه و با اخلاص قناعت دهد، و در راه راست و مستقیم رهنمایی نماید... در جریان صحبت از استاد اجازه خواستم تا در رابطه به سوال که در ذهن گنگ است، جواب ارایه فرمایند؟

استاد سعید افغانی عینک های طلایی خویش از چشمان زیبایش برداشت، در حالیکه تبسم محبت آمیز در لبانش دیده میشد، با نهایت صمیمت گفت:

بچه جان؛ شما جوانان همیشه حق دارید تا سوال کنید! اما؛ خدا کند که توانمندی جواب سوال شما را داشته باشم؛ بفرماید من سراپا گوش هستم!!

با وجود اینکه حل قم خشکی میکرد که مبدأ سوالم برای استاد دیگران جالب نباشد با آنهم تصمیم گرفتم و گفتم:

من میدانم که شما هم استاد و هم داکتر الهیات و فلسفه هستید و از جانب شما همیشه ما جوانان را تشویق خدمت به جامعه و سعادت بشریت مینماید، آیا این کاروای مبارزات و خاصتاً حرکت صنفی استادان و محصلان که شما یکی از فعالان آن هستید، در برابر آرمان وطن مثبت واقع خواهد شد؟

استاد با لبخند زیبا که همیشه عادت شان بود، سوالم را تقدیر کرد و چنین گفت:

خدا «ج» ذات توانا و دانا است و با حکمت و علم غیب که دارد از تقدیر و سرنوشت بشریت اگاه بوده و از جانب هم آن ذات مقدس به بندگان خویش اختیار لازم داده است، تا از آن با خاطر سعادت خویش و سعادت بشریت استفاده جایز نماید.

فلهذا؛ من شخصاً به این باور هستم که چون هدف و آرمان ما خدمت به سعادت انسان، تعالی و ترقی وطن و مردم است، پس؛ به یاری و فضل و مرحمت خداوند تعالی و همت شما جوانان و ملت فقیر وطن ما، حتماً این کشتی وطنی به منزل مقصود میرسد.

ولی؛ به شرط اینکه در موقف ایمانی و وجданی ما خلل و وسوسه ایجاد نشود و نیت و ادارت پاک ما تحت تاثیرات شیطانی قرار نگیرد و از اعتماد مردم استفاده ناجایز نه نمایم! که در آن حالت هم در دگاه الهی و هم در مقابل اعتماد مردم و هم در نزد وجودان خویش جوابگو خواهند بود!!!

کفتم : استاد ! نقش ما جوانان و مردم در آینده وطن چیست ؟

گفت : ذات الهی ! با حکمت خویش این عالم را آفریده و بشر را در زمین به صفت اشرف المخلوقات اختیار لازم داده و پیغمبران و کتب آسمانی را به رهنمایی آنها فرستاده تا با ارشادات از آن به کمال و سعادت برسند و از نعمات زندگی استفاده جایز نمایند .

بنآ ؛ شما بر علاوه انجام دادن دین ایمانی و اسلامی ! ضامن این خاک و اقتدار این زمین و یا این وطن هستید و نقش شما جوانان در تحرک ، آبادی و در آینده وطن حتمی و ضروری است، تا از نعمات آن هم خود و هم یگران استفاده سالم و جایز نمایند .

همچنان به وضاحت باید خاطر نشان سازم که : مردم بدون وطن ، و وطن بدون مردم مفهوم ندارد و بدون حرکت سالم و منطقی ، برکت و منفعت به وجود نمی آید .

چون شما قشر جوان و اگاه این جامعه هستید مشوره من به شما و همه جوانان این است که در جوانی خوب بیاموزید ؛ اهل علم و دانش شوید ؛ و توام با آن با صداقت ، ایمانداری و منطق سالم و سازنده ؛ در کوشش شوید تا باور ، اعتماد و تفاهم مردم را بدست بیاورید .

به یقین گفته میتوانم که از یک جانب دین ایمانی خود را انجام داده اید و از جانب هم مردم بالای شما باور کرده و منحیث مدافعان و متخصصین آنها این وطن و این مردم فقیر را از مشکلات نجات داده میتوانید .

صحبت ملایم ، رهنمودی و تشویق کننده استاد سعید افغانی در گوشهايم طنين انداخت و قلم را قوت بخشید و ...

حقیقت این است که استاد نه تنها یک استاد مضمون تاریخ اسلام بود، بلکه اندیشه و ارمان وطنی داشت و با منطق و دلسوزی میکوشید تا جوانان را به آموزش علم و دانش و خدمت به وطن و مردم مظلوم تشویق و رهنمایی سالم نمایند و ..... دیری نگذشت که استاد افغانی صاحب از جانب مرحوم محمد داود خان که تازه به قدرت ریاست جمهوری رسیده بود، دعوت شد تا در قضا کشور « وزارت عدليه » وظیفه تحقق عدالت سالم را به عهده گیرد که به این اساس استاد دیگر فرصت نیافت تابه شکل مستقیم دردرس دادن اشتراک کند و نه هم یگران این توانمندی را نداشتند تا جای استاد بزرگوار را پر کنند .

دوران محصلی گذشت ، منحیث انجینر جوان به جامعه تقديم شدم و با هزاران شوق به کار و بار آغاز کردم و از آنطريق امرار حیات میکردم ، و در پهلوی آن یاد و خاطرات استاد همیشه با من بود و با استفاده از فرصت گاه گاهی که از ولایات به مرکز کابل میامدم ، زمینه را مساعد ساخته به حضور استاد گرامی مشرف میشدم و از نصایح شان مستفید و حظ و لذت میبردم .

آخرین بار استاد بزرگوار را در مقر شورای عالی علماء و روحانیون افغانستان واقع در « شهرنو - کابل » زیارت کردم .

شرايط روزگار و درد مردم و وطن، استاد را مريض و ناتوان ساخته بود ، ولی در مقابل قلب مهربان استاد قوت داشت ، به اوج کمال و جمال رسیده بود ، و کمافي السابق طرفدار تمایل به قدرت و قدرت داری نبود ، و نه هم از قدرتمدان طرفداری و اطاعت بيمورد ميکرد !!

بلكه با ديد و فكر وسيع برای سعادت بشريت می انديشيد و کار ميکرد و سخت اميدوار بود که صلح و آرامش به منصب « بى اتفاقى ، خشونت ، وحشت ، ظلم ، ستم ، جنگ و جدل » غلبه کند و زمينه هاي سعادت بشريت را مساعد سازد .
كه به همين دليل استاد در برابر همه ناملايمات وقت ، استادانه و با ايمان برخورد کرد و تا آخرین رمق حيات خويش برای تنوير آذهان مردم نوشته و بخاطر دفاع از حقوق آنها در خاک خويش و در پهلوی مردم خود قرار گرفت .

مولانا استاد افغانی صاحب ! در جريان صحبت از وضع موجوده عدم نارضایتی کرد ، رای موافق به دوام خشونت ، جنگ و برادر کشی نداشت و به وضحتات تام برایم گفت: اسلام ؛ دین عشق و محبت و دین صلح و خير سلم است و از جانب هم توسل با زور و نيزه راه حل نیست و بقا نخواهد داشت !!!

متاسفانه باید با صراحة اظهار کرد که نفوذ و رخنه دستان شيطاني ؛ به تفاهم ، تعقل و منطق اجازه اوليت نمیدهد ، بلكه زمينه به اقتدار رسيدن را با ريختن خون انسان ، مفيد تلقى مينمایند !

من به اين عقиде هستم که: وظيفه ايماني و وجوداني اولاد صالح اين وطن است
تا وسائل و زمينه هاي حسن تفاهم را بخاطر تحقق صلح و آرامش تقويه بخشد .
در غير از آن ، اگر دامنه خشونت و نفاق تشديد و توسعه يافت ؛ در آن صورت
به نفع مردم افغانستان و حتى مردمان منطقه و جهان نیست و خاصتاً این ملت فقير
و بیچاره وطن ، در اتش بى نفاقى خواهند سوخت که خاموش کردن آتش فتنه ، کار
نهایت دشوار و پیچیده خواهند بود .

چون وضع صحي استاد خوب نبود ، نخواستم که مدت طولاني مزاحم شان شوم ،
از حضور مبارک شان اجازه طلب کردم و ايشان که به ديد نم و صحبت با من سخت
خوشحال بود ، من را در آغوش گرم کشید ، يکتعداد از کتب خويش را که در آن دو
جلد كتاب تحقيقی در رابطه تصوف « خواجه ع بالله انصاري و ابو على سينا » شامل
بود ، برایم بشکل تحفه داد و تقاضا کرد که دروازه دفترش به رویم باز است و
همشه نزدش مراجعه کنم ، که من قلباً از ايشان تشکر کردم و با خدا حافظی ، از
دفتر شان خارج شدم .

در جريان راه که هنوز هم در چرت صحبت عالمانه استاد بودم ، با خود گفتم :
آفرين با اين بزرگ مردمان تاريخ ، با وجود اينکه که در حالت ناتوانی جسمی
رسیده اند ، ولی ؟ هنور هم دل و افکار شان زنده است ؛ و هنوز هم در فکر خدمت به
مردم هستند و هنوز هم برای تامين صلح و آرامش کار و تلاش ميکنند و صادقانه و
بدون حراص برای بيداری آذهان مردم مينويسند و وعظ ميکنند .

ياد استاد بزرگوار، گرامي باد

انجيئر سرور « صالح » فبروري ۲۰۱۱ ميلادي - استراليا

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library